

Aleksandra | LATINŠČINA V OSNOVNI ŠOLI
PIRKMAJER | DANES, VČERAJ, JUTRI
SLOKAN

Danes

Osnovna šola je na prehodu iz osemletke v devetletko in na razpotju je tudi osnovnošolski pouk latinščine. Trenutno je zanj značilen, predvsem v Ljubljani, velik *številčni porast* učencev in osnovnih šol s poukom latinščine. Druga novost je, da smo lani začeli za poskusno dobo treh let uvajati v osnovno šolo učbeniški komplet *Latinščina za vsakogar*. Poleg tega je tudi že določen status latinščine v devetletki in v skladu z njim sprejet nov učni načrt.

Številčni porast

Po podatkih, ki so mi jih kot vodji *Študijske skupine za latinščino v osnovni šoli* posredovale šole za leto 2000/01, se latinščino trenutno uči 633 otrok (246, 161, 111, 115) na 15 slovenskih osnovnih šolah (gl. preglednico 1), in sicer v Ljubljani 435 (168, 132, 70, 65), v Mariboru 95 (19, 17, 20, 39) in v Murski Soboti ter Gornji Radgoni 103 (59, 12, 21, 11). V bodoče bo šol predvidoma še več (OŠ Danile Kumar, OŠ Majde Vrhovnik idr.).

Pouk latinščine žal vse pre pogosto predstavlja le sredstvo, da se zadržijo oz. pridobijo učenci, kajti na šolah je čutiti zmanjševanje števila šoloobveznih otrok in strožja merila glede menjave šolskega okoliša.

Letošnje število učencev (633) je v primerjavi z obdobjem 1976-1986, ko je bilo povprečno letno število učencev latinščine najmanjše (184), več kot trikrat večje, kar pa seveda ne zagotavlja tudi kvalitete pouka.

Razveseljivo je, da se je pouk latinščine razširil iz Ljubljane ponovno tudi v Maribor in na novo v Mursko Soboto in Gornjo Radgono. Zaželjeno bi bilo, da bi se latinščina poučevala tudi drugod, predvsem v krajih s klasično gimnazijo.

Kopičenje prevelikega števila šol z latinščino v enem samem kraju ima za posledico premajhne skupine, kar negativno vpliva na kvaliteto pouka. V letih po ukinitvi klasične gimnazije, na primer, ko je bila zavest o prednostih humanistične izobrazbe še zelo močna, je Ljubljana imela povprečno le po dva klasična 5. razreda na leto.

Preglednica 1

ime šole (v oklepaju je navedeno leto začetka pouka latinščine, kot so ga posredovala vodstva šol)	število učencev glede na leto učenja latinščine				skupno učencev
	1. leto	2. leto	3. leto	4. leto	
OŠ Prežihovega Voranca, Ljubljana (1958)	42	43	35	26	146
OŠ Toneta Čufarja, Ljubljana (1991)	19	24	16	25	84
OŠ Ledina, Ljubljana (1985)	6	8	2	2	18
OŠ Trnovo, Ljubljana (1989)	40	28	9	4	81
OŠ Mirana Jarca, Ljubljana (1970)	3	5			8
OŠ Šentvid, Ljubljana (1991)	19	10	8	8	45
OŠ Vič, Ljubljana (1990)	9	2			11
OŠ Valentina Vodnika, Ljubljana (1988)	23	12			35
OŠ Vide Pregarc, Ljubljana (2000)	7				7
OŠ bratov Polančičev, Maribor (1991)	7		8	17	32
OŠ Slave Klavore, Maribor (1991)	12	17	12	22	63
OŠ I., OŠ II., OŠ III., Murska Sobota (1995)	29	12	21	11	73
OŠ Gornja Radgona (2000)	30				30

Včeraj

Osemletka, ki je bila hkrati s 4-letno gimnazijo uzakonjena leta 1958, pouku latinščine ni prinesla nič dobrega. Medtem ko je zakon za gimnazijo še dopuščal pouk klasičnih jezikov (v 37. členu splošnega zakona o šolstvu je bilo zapisano: Posamezne gimnazije imajo lahko nalogo, da dajo tudi širše znanje iz klasičnih jezikov in poglobijo izobrazbo iz humanističnih znanosti), se je pouk latinščine v osnovni šoli ohranjal v bistvu mimo zakona (npr. v Ljubljani na OŠ Prežihovega Voranca, v Mariboru na OŠ Bojan Ilich). V naslednjih štirih desetletjih je latinščina v osnovni šoli doživela še nekaj pomembnih sprememb.

Mejniki

Leta 1962 je latinščina postala v osnovni šoli *neobvezen predmet* in leta 1975 so bili *ukinjeni latinski razredi* ter s tem tudi 8-letno učenje latinščine.

Leta 1991 je Zavod za šolstvo začel *eksperimentalni projekt Pouk latinščine v osnovni šoli*. Vodila ga je prof. Katja Pavlič Škerjanc, ki je pred tem tudi že poučevala v osnovni šoli (npr. OŠ Prežihovega Voranca, 1975). Glavni cilj projekta je bil poiskati organizacijski model, ki bi postal sistemska rešitev

in bi omogočal kvaliteten pouk ter ponovno vzpostavitev 8-letnega učenja. Hkrati naj bi prinesel tudi posodobitve na področju metodike pouka. Prvotno 4-letni projekt se je podaljšal še za 4 leta in se leta 1999 iztekel.

Izrazito negativne posledice prvih dveh ukrepov je čutiti še danes. Glede eksperimentalnega projekta¹ iz leta 1991 pa lahko rečemo, da je izpolnil zastavljene cilje (enovit organizacijski model za pouk latinščine v devetletki, posodobljen učni načrt, program nadaljevalne latinščine v gimnaziji idr.). Projekt je decentraliziral pouk latinščine in povzročil velik številčni porast učencev, kar je omogočilo večjo konkurenčnost, saj so nekatere šole dosegle dobro kvaliteto pouka, in s tem tudi začetek državnih tekmo vanj iz znanja latinščine.

Za OŠ Prežihovega Voranca pa je imel projekt tudi negativne posledice, saj je šola z njim izgubila več kot 30 let trajajočo vlogo neuradnega področnega latinskega centra. Projekt namreč ni upošteval načela regionalnosti in je v Ljubljani vključeval šole, ki so praktično sosedbe: OŠ Prežihovega Voranca, OŠ Toneta Čufarja in OŠ Ledina ter nekdaj še OŠ Trnovo. Tako se v širšem središču Ljubljane v letošnjem letu uči latinščine kar 329 otrok (107, 103, 62, 57 – glede razporeditve po posameznih šolah gl. preglednico 1), torej več kot polovica vseh slovenskih učencev (633).

Preglednica 2

ukrep Zavoda za šolstvo	glavne posledice za stanje pouka v letu 2000/2001
1962 latinščina postane neobvezen predmet (1962 –)	– učenec lahko kadarkoli preneha z učenjem latinščine – ocena iz latinščine ne vpliva na splošni uspeh
1975 latinski razredi so ukinjeni (1975 –)	– ure latinščine niso del rednega urnika – pretrgana je 8-letna veriga učenja
1991 začne se eksperimentalni projekt <i>Latinskina v osnovni šoli</i> (1991–99)	– veliko povečanje števila šol s poukom latinščine – posodobitve na področju metodike

Jutri

V programu devetletke ima latinščina status *drugega, izbirnega jezika od 7. do 9. razreda*. Učenje latinščine traja največ 3 leta po 2 uri tedensko (70 ur letno) in ima maksimalen obseg 210 ur. Glede tega med šolami naj ne bi bilo izjem.

¹ Evalvacijo projekta hrani Zavod za šolstvo kot njegov nosilec.

Klasična osnovna šola?

OŠ Prežihovega Voranca ocenjuje, da obseg pouka latinščine v devetletki pomeni zmanjševanje standardov, ki jih je šola dosegla v času osemletke, torej korak nazaj. Zato je v aprilu 2000 *Ministrstvu za šolstvo* poslala predlog (avtorja: Aleksandra Pirkmajer Slokan in Marjan Gorup), da se sprejeti predmetnik za devetletno osnovno šolo modificira tako, da se njej in po potrebi tudi drugim osnovnim šolam v krajih, kjer delujejo klasične gimnazije z nadaljevalnim programom latinščine, odobri poseben *status osnovne šole s poudarkom na učenju latinščine*, kjer traja učenje latinščine 4 leta, ima minimalni skupni obseg 420 ur ter se nadgrajuje v programu klasične gimnazije s predmetom nadaljevalna latinščina.

Predlagani 4-letni program ima dva dela: *pripravljalni program* (6. razred) in *program poglobljenega poučevanja latinščine* (7., 8. in 9. razred). Oba vsebujeta predmet latinščina ter predmet antična kultura in civilizacija. Predmet *latinščina* je v obeh programih obvezen, in sicer v pripravljalnem 2 uri in pozneje 3 ure na teden. Predmet *antična kultura in civilizacija* poučuje izključno učitelj latinščine, in sicer v obeh programih po 1 uro na teden, v pripravljalnem programu kot obvezen, pozneje pa kot neobvezen predmet.

Če bo omenjeni predlog sprejet, se bo latinščina v devetletki poučevala na dva načina:

- kot drugi jezik na številnih osnovnih šolah (3 leta po 2 uri tedensko, skupno 210 ur)
- kot drugi jezik na šolah s poudarkom na učenju latinščine (4 leta po 3 ure tedensko, skupno najmanj 420 ur)

Prvi organizacijski model je zelo podoben sedanjemu, kakršen je na večini osnovnih šol, drugi pa modelu, ki je bil v veljavi pred letom 1975, a seveda le v organizacijskem smislu.

Učenci, ki bi zaključili prvi model, bi se lahko kot do zdaj vpisali skupaj z začetniki v program klasične gimnazije, učenci z zaključeno osnovno šolo s poudarkom na učenju latinščine pa bi se lahko brez drugih vpisnih pogojev vpisali v klasično gimnazijo z nadaljevalnim programom latinščine.

Urejen pouk latinščine na osnovni šoli je predpogoj za ponovno vzpostavitev 8-letne verige učenja latinščine. Predlagani model, pri katerem ne gre za elitizem, ampak izključno za korist učencev in predmeta, bi poleg boljše kvalitete pouka zagotovil tudi več delovnih mest za učitelje latinščine. Ob tem pa je treba seveda poudariti, da je posebnega pomena prav vsaka oblika pouka latinščine, naj bo skupina še tako majhna.

Na področju metodike pouka je bilo v zadnjih letih zelo veliko narejenega, na osnovi česar je bil tudi sprejet novi učni načrt. Za to so zaslužni predvsem vsi učitelji latinščine, ki se redno srečujejo na sestankih študijske skupine ter izmenjujejo izkušnje in gradiva.

Tudi osnovna šola s poudarkom na učenju latinščine je glede metodike povsem posodobljena. Učni načrt za predmet *latinščina* je enak novemu, sprejetemu in potrjenemu učnemu načrtu za latinščino v splošni devetletni osnovni šoli v obsegu 210 ur, obogatenu z jezikovnimi in kulturno-civilizacijskimi vsebinami. Učni načrt za predmet *antična kultura in civilizacija* pa delno temelji tudi na programu interesnih dejavnosti OŠ Prežihovega Voranca (gl. Per vias antiquas).

Zakaj je pobudnica prav OŠ Prežihovega Voranca?

OŠ Prežihovega Voranca je edina slovenska osnovna šola, kjer že desetletja kontinuirano poteka pouk latinščine. Natančneje, latinščina se v zgradbi sedanje osnovne šole poučuje že dobrih sto let, najprej v okviru klasične gimnazije (1899-1958), nato pa osnovne šole (1958–). 4-letno učenje latinščine je v 42 letih zaključilo kar 1.664 učencev (gl. preglednico 3), od katerih so mnogi nadaljevali z učenjem latinščine tudi na gimnaziji. Prvih 20 let svojega obstoja je skupaj s tedanjo Šubičevo in Bežigrasjsko gimnazijo ohranjala 8-letno učenje latinščine.²

Preglednica 3

obdobje	»latincci«*	vsi osmošolci**	odstotek »latincev«
1958-1967	598	980	61%
1968-1977	425	826	52%
1978-1987	248	765	33%
1988-1997	329	811	41%
1998-1999	64	133	48%

*učenci, ki so uspešno zaključili štiriletno učenje latinščine

** samo v slovenskih oddelkih, saj v srbohrvaških ni bilo pouka latinščine

Šola je že od ustanovitve leta 1958 dalje hodila svojo pot in vsem težavam navkljub³ ohranjala pouk latinščine ter leta 1987 celo ponovno formirala latinski razred, kar je bila v veliki meri zasluga prof. Barbare Šega-Čeh, ki je na šoli poučevala od 1980 do 1988. V obdobju 1987-1998 je šoli uspelo formirati kar 16 takšnih razredov (gl. preglednico 4).

² Več o zgodovini pouka latinščine je zapisanega v Zborniku ob 100-letnici šolskega pouka v zgradbi sedanje OŠ Prežihovega Voranca, Ljubljana 1999.

³ Vselitev srbohrvaških razredov (1959), status neobveznega predmeta (1962), razpustitev latinskih razredov (1975) in posledična ukinitvev 8-letnega učenja.

Šola je vztrajala in še vztraja pri svojem starem organizacijskem modelu, namreč formiranju latinskih razredov, ki pa je v danih razmerah mogoče le, če se v 5. razred vpiše dovolj učencev z drugih šol. Žal je iz različnih vzrokov⁴ ta model v zadnjem času ponovno vse težje izvedljiv.

Preglednica 4

leto	latinski 5. razredi	drugi 5.r. z latinščino	leto	latinski 5. razredi	drugi 5.r. z latinščino
1987/88	5.a	5.b, 5.c	1994/95	5.d	5.a, 5.b, 5.c
1988/89	5.a, 5.b	5.c	1995/96	5.a	5.b, 5.c
1989/90	5.a, 5.b, 5.c		1996/97	5.c	5.a, 5.b
1990/91	5.a	5.b, 5.c	1997/98		5.a, 5.b
1991/92	5.a, 5.b	5.c, 5.d	1998/99	5.c	5.a, 5.b
1992/93	5.a, 5.b	5.c, 5.d	1999/2000		5.a, 5.b, 5.c
1993/94	5.a	5.b, 5.c	2000/01		5.a, 5.b

Ko se je po letu 1991 začelo število šol z latinščino večati, smo si zamenjali obet, da bomo z združenimi močmi dosegli nujno potrebno *tretjo tedensko uro* ter dobili *zakonsko osnovo* za formiranje latinskih razredov in s tem tudi 8-letno učenje latinščine.

OŠ Prežihovega Voranca ima še eno posebnost: v zadnjem času ure latinščine vključuje v redni urnik in nudi tudi možnost dodatnega pouka, kar je posledica notranje organiziranosti. Njena prizadevanja se odražajo predvsem v kvaliteti pouka, saj se v državnem merilu uvršča v sam vrh (gl. preglednico 5).

Preglednica 5

Prvih 6 državnih tekmovanj iz znanja latinščine se je udeležilo 298 učencev z 9 osnovnih šol, ki so dosegli naslednje rezultate:

ime šole	nad 80%*	nad 90%**	Sovretove pohvale	Sovretova priznanja
OŠ Prežihovega Voranca	50	26	32	26
OŠ Toneta Čufarja	8	2	10	1
OŠ bratov Polančičev	5		6	1
OŠ Trnovo	4	1	4	1
OŠ Ledina	3	2	3	2
OŠ Mirana Jarca	2	2		2

* število učencev, ki so dosegli več kot 80% možnih točk

** število učencev, ki so dosegli več kot 90% možnih točk

⁴ Široka ponudba pouka latinščine v Ljubljani; strožja merila glede menjave šolskega

Učitelji latinščine na OŠ Prežihovega Voranca so si ves čas prizadevali za posodobitve na področju metodike pouka. Le tri leta pred ukinitvijo latinskih razredov je izšel za tedanje čase moderen učbenik *Fundamenta Latina*, katerega prvi del je prof. Ana Šašel sestavila že v šolskem letu 1960/61, v času svojega poučevanja na OŠ Prežihovega Voranca (1958-1963). Leta 1991 sem k prvim 10 lekcijam *Fundamenta Latina I* izdelala poskusni delovni zvezek, sprva namenjen le za interno uporabo, od 1994 pa so ga uporabljale tudi druge šole.

V šolskem letu 1999/2000 smo v osnovni šoli za dobo treh let poskusno uvedli moj učbeniški komplet *Latinščina za vsakogar*, ki je bil prvotno sicer namenjen v prvi vrsti samoukom, a se glede učnih vsebin v veliki meri sklada z novim učnim načrtom. Tako delajo letošnji 7. in 8. razredi po *Fundamenta Latina I*, večina 5. in 6. razredov pa po *Latinščina za vsakogar*:

Fundamenta Latina I: 226 učencev*
Latinščina za vsakogar: 372 učencev
 Druga gradiva: 35 (OŠ Valentina Vodnika)

*Nekateri delno uporabljajo tudi *Latinščina za vsakogar*, predvsem za kulturno-civilizacijske vsebine.

OŠ Prežihovega Voranca poleg tega že od leta 1991 sistematično razvija latinske interesne dejavnosti, ki potekajo pod skupnim imenom *Per vias antiquas* (gl. *Per vias antiquas*).

Dodatno gradivo za pouk latinščine v osnovni šoli

Per vias antiquas

Pod tem imenom združujemo na OŠ Prežihovega Voranca vse latinske interesne dejavnosti, ki jih sistematično razvijamo od leta 1991. *Per vias antiquas* (v nadaljevanju PVA) smo začeli razvijati z namenom, da bi posodobili in obogatili pouk latinščine ter dodatno motivirali in nagradili zainteresirane učence. Hkrati smo tako vsaj delno nadoknadili manjkajočo tretjo tedensko uro latinščine.

Pri PVA nam že od samega začetka strokovno pomaga Narodni muzej, finančno pa Oddelek za kulturo in raziskovalno dejavnost Mestne občine Ljubljana. Glede udeležbe posameznih učencev vodimo evidenco, na podla-

---

okoliša; zmanjševanje števila osnovnošolcev; neobveščенost; vpisovanje v 1. in ne več v 5. razred; odpor proti menjavi razrednih skupnosti.

gi katere dobijo osmošolci potrdilo, ki ga lahko priložijo prošnji za štipendijo.

Osnovni podatki o realiziranih PVA

naslov: *Per vias antiquas*

izvajalec: OŠ Prežihovega Voranca

vodja: Aleksandra Pirkmajer Slokan, prof.

vsebinski sklop (leto začetka)	čas izvajanja	kraj izvajanja	letno število udeležencev**
Raziskovalni tabori (1991)	polejte (5-8 dni)	različne lokacije	ok. 35 (5.-8.razred)
glasilo Rustica Latina (1993)	vse leto*	šola	ok. 10* (7.-8.razred)
projekt Epigrafika (1992)	vse leto*	šola, muzeji, teren	ok. 20* (7.-8.razred)
Raziskovalne naloge (1995)	september– april	šola, muzeji, teren	ok. 3 (8. razred)
dramski krožek ((1989)1993)	vse leto*	šola	ok. 20 (6.-8.razred)
ekskurzije (1993)	pomlad (1 dan)	različne smeri	ok. 40 (6.-8.razred)

*ne enako intenzivno preko vsega leta oz. ne vsi enako intenzivno

** številka je zelo približna. PVA se udeležuje približno 1/3 vseh učencev latinščine, nekateri redno vsak teden, drugi pa le občasno. Večina se udeleži dveh ali celo več dejavnosti.

Glavni cilji:

- raziskovati
  - povezanost naše civilizacije z antično
  - prisotnost latinščine v današnjem času
  - interdisciplinarno uporabnost latinskega jezika
- širiti
  - znanje latinščine
  - splošno razgledanost
- spodbujati
  - samostojno, ustvarjalno mišljenje
  - delovno samozavest in vedoželjnost
- nagrajevati in motivirati

Rezultati dela predstavljajo uspešen prenos že obstoječega znanja, hkrati pa prinašajo tudi povsem izvirne rešitve, ki so tudi širše uporabne.

*Pregled po vsebinskih sklopih**Raziskovalni tabori*

Med PVA so najodmevnejši tabori, ki so hkrati *delavnica in vir idej za celoletno šolsko delo*. Prvi je nastal pod vplivom šolskega astronomskega tabora leta 1991. Od tedaj smo jih organizirali že 12 v skupnem trajanju 72 dni, in sicer na 5 različnih lokacijah. Skupno se jih je udeležilo 371 mladih raziskovalcev in 44 demonstratorjev-gimnazijcev (klasični program), naših nekdanjih učencev.

Program raziskovalnih taborov predvideva na dan najmanj 4 šolske ure jezikovnega dela in prav toliko kulturno-civilizacijskega. Tako se vsak udeleženec ukvarja z vsebinami, povezanimi z latinščino in antiko, v povprečju 35 ur več kot učenec, ki se tabora ne udeleži, kar je *polovica celoletnega števila ur*, namenjenega latinščini v osnovni šoli.

čas izvajanja	kraj izvajanja in število udeležencev ¹
I. 17. 9. – 21. 9. 1991 (5 dni)	Ilova Gora (opuščena šola) 38, 2, 3
II. 30. 6. – 4. 7. 1992 (5 dni)	Ilova Gora (opuščena šola) 32, 1, 3
III. 15. 9. – 19. 9. 1992 (5 dni)	Ilova Gora (opuščena šola) 37, 2, 2
IV. 6. 7. – 10. 7. 1993 (5 dni)	Ilova Gora (opuščena šola) 26, 2, 2
V. 14. 9. – 18. 9. 1993 (5 dni)	Ilova Gora (opuščena šola) 26, 3, 2
VI. 26. 6. – 1. 7. 1994 (6 dni)	Planina pod Golico (Dom pri Fencu) 39, 3, 3
VII. 27. 6. – 2. 7. 1995 (6 dni)	Zgornje Jezersko (Pension Valerija) 28, 8, 2
VIII. 24. 6. – 30. 6. 1996 (7 dni)	Zgornje Jezersko (Pension Valerija) 31, 5, 2
IX. 22. 6. – 28. 6. 1997 (7 dni)	Krašči na Goričkem (Ferencovi) 27, 3, 3
X. 19. 6. – 26. 6. 1998 (8 dni)	Krašči na Goričkem (Ferencovi) 24, 7, 2
XI. 28. 6. – 3. 7. 1999 (6 dni)	Sevno na Trški gori (Kmetijska šola Grm) 34, 2, 2
XII. 26. 6. – 2. 7. 2000 (7 dni)	Krašči na Goričkem (Ferencovi) 29, 6, 2
skupno: 72 dni	5 lokacij 371*, 44**, 28***

¹ mladi raziskovalci, demonstratorji, mentorji

*I. in V. : 7.-8. razred; II., IV. VI. in X.: 6.-8. razred; ostali tabori: 5.-8. razred; razen zelo redkih izjem (npr. IV. tabor) vsi učenci OŠ Prežihovega Voranca

** srednješolci (klasični program), vsi nekdANJI učenci OŠ Prežihovega Voranca

*** vsi delavci OŠ Prežihovega Voranca; pomagali so jim številni gostujoči predavatelji

Program dela je izrazito interdisciplinaren.

Sestavljajo ga 3 vsebinski sklopi:

- jezikovne vsebine
- kulturno-civilizacijske vsebine
- rekreacija in družabno življenje

Jezikovne vsebine so razporejene v 3 težavnostne stopnje. Delo poteka v delovnih skupinah, ki jih sestavljajo 3 ali 4 raziskovalci in demonstrator, ter obsega *prevajanje* (individualno delo) vsebinsko zaključenih latinskih besedil in *projektno delo* (skupinsko delo), npr. latinščina v naravoslovju, latinske besede v našem vsakdanjem življenju, napisi na kamnitih spomenikih, grški alfabet idr.

Kulturno-civilizacijske vsebine obsegajo vsebine, povezane z latinščino in antično civilizacijo ter spoznavanje novega okolja. Delo poteka v interesnih skupinah: *dramska, glasbena, likovna in novinarska delavnica*. Druge oblike dela predstavljajo strokovno vodeni *ogledi* naravnih in kulturnih znamenitosti, *pogovori* z domačini in *srečanja* z gostujočimi predavatelji.

V *tretji sklop* sodijo pohodi, športne igre, sprehodi, kvizi, natečaji, nastopi idr. Natečaj za najboljše insigne, veliki nagradni kviz, zaključna prireditev, orientacijski pohod idr. so postali že tradicionalni sestavni deli tabora.

Načrti

Izdelujemo triletni program latinskih raziskovalnih taborov, ki se bodo ciklično ponavljali na treh lokacijah. Dve sta že izbrani (Zgornje Jezersko in Krašci na Goričkem), za tretjo pa se šele odločamo (predvidoma Dolenjska ali Kras). Triletni cikel bomo tudi formalno vključili v našo šolsko ponudbo. Temelji na naslednjih izkušnjah:

- najprimernejši čas tabora: proti koncu šolskega leta
- najprimernejše trajanje: 7 dni
- kraj: lokacija mora zagotavljati čim večjo varnost otrok, dobre bivalne, delovne in rekreativne pogoje ter možnost številnih ogledov
- najprimernejša struktura udeležencev: 24 mladih raziskovalcev (5.-8. razred), 6 demonstratorjev (gimnazijci-klasični program, nekdanji mladi raziskovalci), 2 ali 3 šolski mentorji ter gostujoči predavatelji
- pogoj za udeležbo: uspešno delo in primerno obnašanje med šolskim letom
- možnost nagrade: učenci 8. razredov lahko sodelujejo kot pomožni demonstratorji
- način dela: kot doslej
- cilji: kot doslej

Dramsko-recitacijski krožek

Pred letom 1991 smo imeli eno samo prireditev, ki jo lahko primerjamo z današnjimi interesnimi dejavnostmi, in sicer recital osnovnošolcev

ob 80-letnici prof. Silvestra Koprive (1989). Dramsko-recitacijski krožek se je razvil šele iz dramske delavnice na 3. taboru.

Prvo leto je bil izredno aktiven. Pripravil je celovečerno prireditev, ki je bila uprizorjena v šolski dvorani 12. in 13. maja 1993 (Cezarjev umorskeč v latinščini, NPQR (Nero populusque Romanus)-skeč v latinščini, Olympus-skeč v angleščini; Aulularia-okrajšana slovenska priredba). Avtorji vseh 3 skečev in priredbe Plavtove komedije so bili učenci sami. Njihove skeče so delno prirejene uprizarjali tudi mlajši učenci.

Pozneje smo pripravili še dve samostojni prireditvi: maja 1998 (recitacije slovenskih pesmi v latinskem prevodu prof. S. Koprive) in marca 2000, ko je sodelovalo kar 40 učencev.

Sicer pa učenci nastopijo s posameznimi točkami vsaj enkrat letno, največkrat v šolski dvorani, izjemoma pa tudi drugod (Epicenter DZS, KIC Križanke, CD, arheološki park) in redno sodelujejo na šolskih kulturnih prireditvah.

Način dela je sproščen, omogoča improvizacijo in spodbuja kreativnost. Sodelujejo lahko vsi, ki jih veseli nastopanje ali priprava nastopov.

Avtorji ali soavtorji večine skečev, dialogov in pantomim so učenci. Teme se sicer pogosto ponavljajo, a priredbe in izvajalci so vsako leto drugi.

Rustica Latina

Prva številka je bila predstavljena na latinski prireditvi v šolski dvorani maja 1993 in je hkrati predstavljala gledališki list. Njen osnutek je nastal na 3. taboru na dolenskem podežlju, od koder tudi njeno ime. Nato je vsako leto sledila po ena številka. Sprva smo glasila fotokopirali in spenjali sami, za 7. številko pa smo dobili sponzorja in smo jo tiskali.

Rustica Latina je bila prvotno le taborsko glasilo, pozneje pa se je vsebinsko obogatila. Vsebuje intervjuje, zgodovinske in domišljjske spise, taborski dnevnik, novice ter razvedrilno rubriko.

Uredniški odbor sestavljajo predvsem učenci 8. razredov.

Raziskovalne naloge

Povod za prvo projektno nalogo je bil razpis Mestnega muzeja Ljubljana leta 1994, ki je hkrati določal tudi naslov, vzrok pa so bile takrat že nekajletne izkušnje z raziskovalnimi tabori. Enako je bilo z drugo projektno nalogo, ki je bila pozneje tudi nagrajena. Z obema nalogama smo se vključili v projekt Mestne občine Ljubljana *Zaupajmo v lastno ustvarjalnost*, kjer od tedaj dalje vsako leto sodelujemo vsaj z eno raziskovalno nalogo.

naslov	avtorji*	leto	pohvala, nagrada
1. Sodobna Ljubljana in Emona (projektna naloga)	12	1994/95	
2. Arheološki spomeniki na fasadah ljubljskih hiš (projektna naloga)	20	1995/96	nagrajena naloga
3. Med antičnimi latinskimi napisi v lapidariju Narodnega muzeja	3	1996/97	**
4. Lapidarij Narodnega muzeja včeraj, danes in jutri	3	1996/97	nagrajena naloga
5. Likovna podoba antičnih kamnitih spomenikov v lapidariju NM	3	1997/98	**
6. Lapidarij za osnovnošolce	3	1998/99	pohvaljena naloga
7. Naših prvih deset latinskih raziskovalnih taborov	3	1998/99	
8. Latinščina naša vsakdanja	3	1999/00	nagrajena naloga nagrajen poster
9. Emona v ljubljanskem tlaku (naloga v nastajanju)	1	2000/01	

* učenci 8. razreda, pri 2. nalogi pa tudi 7. razreda

**interno nagrajena z enodnevnim izletom v Gardaland

Potek raziskovalnega dela :

- izdelava delovnega načrta
- pregled literature
- opredelitev predmeta raziskave*
- določitev hipoteze**
- izbor metod dela
- zbiranje podatkov
- analiza zbranih podatkov
- dokaz hipoteze in zaključek

Sledijo tehnična izvedba, oddaja povzetka, izdelava posterja, šolska predstavitev in zagovor naloge.

Latinščina kot *izrazito interdisciplinaren predmet* nudi nešteto možnosti za raziskovalno delo.

K raziskovalnemu delu je smiselno pritegniti predvsem učence 8. razreda, ki so učno uspešni in jih veseli odkrivanje novega. Izdelava raziskovalne naloge terja veliko ur dodatnega dela tako od mladih raziskovalcev kot od mentorja, saj morajo biti v osnovni šoli *usi koraki raziskave vodeni*.

Rezultati dela so večinoma izvirni in širše uporabni.

naloga	*predmet raziskave	**hipoteza
1.	življenje v Emoni	Sodobno in antično življenje imata veliko skupnega
2.	kamniti spomeniki na stolnici in semenišču	Prvi ljubljanski lapidarij ni dobro predstavljen
3.	izbor napisov (poklici, V.S.L.M., napake)	Ignoti nulla cupido
4.	prenova lapidarija Narodnega muzeja	Pomemben je način predstavitve spomenikov
5.	izbor spomenikov glede na likovno podobo	Likovna podoba ima sporočilno moč
6.	rimski spomeniki v očeh osnovnošolca	Z vodičem vidiš več
7.	latinski raziskovalni tabori	Tabori-vir in delavnica idej za celoletno šolsko delo
8.	latinske besede v našem vsakdanu	Latinščina je del našega vsakdana
9.	emonski ostanki v ljubljanskem tlaku	Označevanje tlorisa ni najprimernejša rešitev

Projekt Epigrafika

Epigrafska dejavnost je med vsemi morda najpomembnejša za obogatitev kulturno-civilizacijskih vsebin pri rednem pouku. Napis na antičnih spomenikih so *edino latinsko antično besedilo, ki je učencem dosegljivo v originalu*. Iz tega smo izhajali, ko smo se leta 1992 odločili za projekt Epigrafika. Poleg tega je Narodni muzej Slovenije blizu naše šole in njegovi uslužbenici nas vedno prijazno sprejmejo. Pri epigrafski dejavnosti nam je veliko pomagala dr. Marjeta Šašel Kos kot zunanja mentorica.

Končni cilj projekta je izdelava osnovnošolskega vodnika po lapidariju Narodnega muzeja Slovenije. Vodnik z delovnim naslovom *Lapidarij za osnovnošolce* predstavlja zbirko delovnih listov in v letošnjem letu že začne dobivati svojo končno podobo ter bo predvidoma prvi takšen vodnik v Sloveniji.

Projekt Epigrafika se prepleta tudi z vsebinami *raziskovalnih taborov*. Poleg tega so bile kar 4 od 9 projektnih oz. raziskovalnih nalog s področja epigrafike, ena pa je govorila o razvoju lapidarija. V obdobju od 1995 do 1998 sta se torej področji epigrafike in *raziskovalnih nalog* začasno združili. Učenci, vključeni v epigrafsko dejavnost, so pomagali avtorjem raziskovalnih nalog z risanjem kamnitih spomenikov, izpolnjevanjem delovnih listov, anket idr. Pred letom 1995 pa je projekt potekal samostojno in spet se je osamosvojil po letu 1998.

Program dela obsega poleg spoznavanja epigrafskih osnov, vsebinske in oblikovne razlage napisov, sestavljanja in izpolnjevanja delovnih listov tudi *risanje kamnitih spomenikov*, predavanja, ogled diapozitivov ter *ogled drugih lapidarijev* v muzejih in na prostem.

Epigrafski krožek je pripravil že dve razstavi risb kamnitih spomenikov z latinskimi napisi in njihovimi prevodi v slovenščino:

- Epigrafska razstava v lapidariju Narodnega muzeja, junij-oktober 1995
- Epigrafska razstava ob 100-letnici šole, november 1999

Strokovne ekskurzije

Udeleženci PVA se lahko enkrat letno udeležijo enodnevnega strokovnega izleta, seveda opremljeni z delovnimi listi. Do zdaj smo – delno z denarno pomočjo Mestne občine Ljubljana – organizirali naslednje izlete:

- Miramare, Akvileja, Gradež, junij 1994
- Po rimski cesti (Lanišče, Hrušica, Ajdovščina), Kostanjevica, maj 1995
- Ptuj z mitreji, april 1996
- Pula, maj 1997
- Mokrice in Zagreb, oktober 1997
- Miramare, Akvileja, Gradež, april 1999
- Benetke, april 2000

Če naštetim ekskurzijam prištejemo še izlete *taborskega programa*, je očitno, da udeleženci PVA spoznajo resnično tudi velik del Slovenije:

tabor	izleti z ogledi
I.-V.	izlet po Rimski cesti, Raščica, Muljava, Stična, Grosuplje, Taborska jama, izvir Krke
VI.	Vrba, vas Planina, Golica
VII.-VIII.	Jenkova kasarna (latinski napisi), sv. Ožbolt, Bled, Radovljica, Kropa, partizanska bolnica Krtina, Češka koč, slap Čedca, V. Grintavec
IX.-X.	
XII.	Šempeter, Žiče, Celje, Rifnik, Lendava, Murska Sobota, Radenci, Maribor, Ptuj, Ptujška gora, Štatenberg, Dobrna, Grad, Selo, Bogojina, Veržej, Filovci, Ledavsko jezero, Lisičja pot
XI.	Sevnica, Ajdovski gradec, Krško, Drnovo, Trška gora, Novo mesto, Otočec, Muljava, izvir Krke

In tu so še *nagradni izleti*, namenjeni učencem za posebne dosežke, npr. dobro izdelano raziskovalno nalogo: Padova in Vicenza (oktober 1996), Gardaland (junij 1997), München (2 dni)* (junij 1997), Gardaland (maj 1998), Verona in Gardaland (2 dni)* (maj 2000).

*izlet je organizirala Mestna občina Ljubljana.

Pregled interesnih dejavnosti OŠ Prežihovega Voranca naj služi predvsem kot *spodbuda* šolam, naj tudi same začnejo oz. nadaljujejo s svojimi interesnimi dejavnostmi, in kot *osnova za medsebojno izmenjavo izkušenj*.

Vsaka šola ima svojo specifiko in pri interesnih dejavnostih ne more biti enega samega, skupnega modela. Poleg tega na šolah, kjer ni veliko učencev latinščine, interesne dejavnosti težko zaživijo.

Predvsem si želimo, da bi naše dosedanje izkušnje lahko služile za bogatitev kulturno-civilizacijskih vsebin v programu *osnovne šole s poudarkom na učenju latinščine* (ki jo lahko poimenujemo tudi »klasična osnovna šola« ali »področni latinski center« ali »magnetna šola za latinščino«, saj je važna vsebina in ne ime).

Večina naštetih interesnih dejavnosti se bo namreč uspešno razvijala le na takšni šoli, kjer bo poučevalo več učiteljev latinščine, ki bodo lahko hkrati tudi mentorji zainteresiranim učencem. Interesne dejavnosti namreč zahtevajo ne le znanje in dober program, ampak tudi *veliko časa*. So pa hkrati nepogrešljiv sestavni del programa *sodobne osnovne šole*, o tem ni dvoma.

Naslov:

Aleksandra Pirkmajer Slokan

OŠ Prežihovega Voranca

Prežihova ulica 8

SI-1000 Ljubljana

e-mail: pirkmajer.s@siol.net